ÖZET

Cebecioğlu, S. (2026). Oryantiring ve Koşu Sporlarında Örtük Bağlamsal Öğrenme Farklılıklarının Elektroensefalografi ile İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sinirbilim ABD. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Örtük bağlamsal öğrenme, çevredeki uzamsal düzenliliklerin bilinçli bir farkındalık olmaksızın edinilmesidir. Dikkat sistemlerinin etkileşimi bu öğrenmede bireysel farklar yaratırken; görsel-uzamsal beceri, planlama ve hızlı karar alma gerektiren oryantiring, yüksek bilişsel yüklü bir spor branşıdır. Bu tez çalışmasında, profesyonel düzeyde oryantiring sporunun davranışsal ve elektrofizyolojik mekanizmalar üzerindeki seçici etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Fiziksel egzersizin uzun vadede yol açtığı nörofizyolojik ve vasküler değişiklikleri kontrol edebilmek adına, kontrol grubu benzer fiziksel aktivite düzeyindeki elit koşu sporcularından oluşturulmuştur.

Oryantiring (N = 13) ve koşu (N = 9) sporcularıyla yürütülen çalışmada; oryantiring grubunun uzamsal oryantasyon performansının koşu grubuna kıyasla anlamlı derecede gelişmiş olduğu saptanmıştır. Bağlamsal ipucu görevi reaksiyon süreleri ile incelendiğinde; oryantiring grubunun tekrarlanan sahnelerde anlamlı düzeyde güçlü bir bağlamsal ipucu etkisi sergilediği, koşu grubunda ise bu etkinin oluşmadığı belirlenmiştir. Olaya ilişkin potansiyel analizlerinde; oryantiring grubunun tekrarlanan dizilimlerde yeni dizilimlere kıyasla geç dönem pozitif dalga aktivitesinde anlamlı bir genlik artışı ürettiği, koşu grubunda ise koşullar arasında böyle bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda da tekrarlanan dizilimlerin oryantiring grubunda anlamlı şekilde daha yüksek genlikli geç dönem pozitif dalga tetiklemesi, davranışsal bulguları desteklemektedir.

Sonuç olarak elde edilen çıktılar, sadece spor yapmanın ötesinde, oryantiring branşının gerektirdiği bilişsel pratiklerinin beyinde uzamsal-bağlamsal ipuçlarını işlemeye yönelik bir avantaj meydana getirdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Örtük bağlamsal öğrenme, bağlamsal ipucu, elektroensefalogram, oryantiring, koşu